

Copak je to za vojáky? Bodáky a šavle. Toto jste o naší obraně asi netušili

parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Copak-je-to-za-vojaky-Bodaky-a-savle-Toto-jste-o-nasi-obrane-asi-netusili-737116

Jan Rychetský

03.06.2023 18:14

„Cesta peněz ze státní pokladny ke konkrétním jednotkám má charakter cedníku, takže mnoho financí během ní proteče jinam.“ To sdělil ParlamentnímListům.cz vojenský historik Jiří Fidler. Dotyčný je mimo jiné spoluautorem knih „Encyklopedie branné moci 1920–1938“ a „Lexikon ČSLA 1951–1990“, má tedy větší než malé povědomí o organizaci a výzbroji armády v minulosti. Hovořili jsme o armádě ve třech okamžicích – dnes, krátce před sametovou revolucí a před mobilizací v roce 1938. A je to smutné čtení!

Sdílej

Foto: Archiv AČR

Popisek: Čeští ženisté při cvičení v Lotyšsku

Dlouhodobě slyšíme stížnosti, že naše armáda je podfinancovaná. Jak velký to je problém?

Podle mínění vojáků je armáda podfinancována vždy. V historii neexistoval stát, jehož vojáci by řekli, že mají více peněz, než potřebují. Stejná situace je ovšem také ve všech dalších odvětvích, třeba ve zdravotnictví, ve školství, v kultuře, v dopravě. Nikdy nikdo netvrdil, že má přebytek financí, zvláště pokud byl jejich pouhým čistým příjemcem.

Na rovinu je ale zapotřebí uvést, že v tomto století obdržela armáda již více než jeden bilion, tedy 1 000 000 000 000 korun. Přesnější čísla lze zmínit za roky 2007 až 2021, kdy to bylo dohromady přes 830 miliard. Někdo řekne, že to je moc, jiný, že málo. Nyní se kvůli válečnému konfliktu na východ od nás výrazně změnila optika uvažování. Ale je třeba se ptát na výsledný produkt. A tím je skutečnost, že počet vojáků ve stejnokroji se pohybuje stále kolem 25 000 osob, které je možné v případě potřeby doplnit o 5000 osob z aktivních záloh.

V roce 1989 to bylo 200 000 osob v činné službě a asi 750 000 osob v záloze; v roce 1938 více než 200 000 osob v činné službě a přes 1 000 000 osob v záloze. Z toho plyne, že vezmeme-li jednoho vojáka jako měrnou jednotku, tak v roce 2021 na něho připadlo 3,2 milionu a v roce 2007 asi 2,5 milionu korun. Pokud poněkud zjednodušeně určíme, že jedna koruna v roce 1989 se rovná deseti korunám nyní,

tak stál v onom roce jeden voják 1,9 milionu korun. Převod měny z roku 1938 si netroufám udělat, takže oněch 7,5 miliardy tehdejších korun vojenského rozpočtu nemohu do srovnání přiřadit.

Co to vypovídá o kvalitě vojska?

Mnohem vyšší vypovídací hodnotu, než celkový počet vojáků, má počet vojáků, které lze nasadit do akce. V 19. století se pro tuto informaci užíval pojem „počet bodáků a šavlí“, případně počet „počet praporů a eskadron“. V tomto srovnání bude naše situace tristní. V současné době musíme jít na ještě nižší prvek, na rotu, abychom dostali viditelnější čísla. Nyní máme k dispozici maximálně 25 rot mechanizované pěchoty a tankistů a pět bojových letek. V roce 1989 to bylo asi 450 rot a 40 letek, v roce 1938 pak na 550 rot a eskadron a 55 letek. Nyní máme tři desítky tanků a na pět desítek bojových letadel. V roce 1989 jsme měli 4500 tanků a 600 letadel, v roce 1938 pak 350 tanků a 550 letadel.

Standardní motostřelecká divize měla roku 1989 ve stavu 40 až 45 rot mechanizovaných a tankových, až 50 baterií dělostřelectva a protivzdušné obrany, více než 20 rot ženistů, spojařů a chemiků, více než 15 rot obecného týlového zabezpečení, dnes bychom řekli logistiky. Poměr mezi „bodáky“ a „nebodáky“ byl v počtu malých jednotek typu rota asi 1 : 2.

Takže v roce 1989, když odečteme jednotky letectva a protivzdušné obrany, bylo v pozemním vojsku asi 150 000 vojáků, z nichž však „bodáků“ byla pouze třetina. Kolik máme „bodáků“ dnes?

Je v tom zjednodušení, ale čísla pro rok 1989 jsou přibližně správná. V současnosti máme k dispozici něco mezi třemi až čtyřmi tisíci „bodáků“, snad. Tedy minimálně dvanáctkrát méně, než v roce 1989.

A vojenské výdaje? V roce 1989, při přepočtu 1 ku 10, činily asi 350 miliard, v roce 2021 byly 85 miliard korun. Výdaje jsou tedy asi čtyřikrát nižší, ovšem počet „aktivních“ vojáků je nižší dvanáctkrát. Kvůli mnoha zobecněním máme v těchto číslech samozřejmě určitou chybovost, ale obecný trend je zřejmý.

Nicméně profesionální voják je výrazně efektivnější než voják základní služby, nebo ne?

S vysokou pravděpodobností ano. V tomto případě nám chybí srovnání, neboť jejich konkrétní nasazení tenkrát a nyní se dosti výrazně liší. Ovšem najdeme několik významných případů, že tomu tak nemusí být vždy.

Třeba událost, označovaná humorně jako „bitva u Tábora léta Páně 2016“. Osobní vůz byl nucen prudce zabrzdit kvůli nečekané překážce na silnici. Pět za ním jedoucích obrněných transportérů do něho a do sebe vzájemně narazilo, čímž bylo na více než rok vyřazeno asi pět procent těchto obrněných vozidel z výzbroje armády a tři z nich údajně musely absolvovat výměnu pancéřové korby.

Před rokem 1989 ovládaly jízdu v koloně s dodržováním předepsané vzdálenosti tisíce a tisíce řidičů, a stejné počty velitelů vozidel, většinou absolventů vojenských kateder, což byli všechno vojáci základní služby. Samozřejmě i tehdy docházelo ke kolizím, ale pět vozidel v sobě a desítka zraněných vojáků na standardní silniční komunikaci a bez stresu bojového poplachu či plnění časových norem? Takovou mimořádnou událost jsem v archivních dokumentech nezaznamenal.

Pokud by k tomu tehdy došlo, tak nějaký major Stříž (nyní nejvyšší státní zástupce, pozn. red.) a další „soudruzi prokurátoři“ by měli žně, jež by odnesli všichni účastníci oné „bitvy“, a kromě nich i velitelé všech nadřízených stupňů, určitě až do úrovně divize. V nejlepším případě pouze finančně, v horším případě odvoláním z funkce a v nejhorším případě vězením.

Pomůže vojákům ono avizované téměř dvojnásobné zvýšení vojenských výdajů již v příštím roce?

Krátkodobě určitě nikoli; doufejme, že aspoň dlouhodobě. V příštím roce bude mít armáda trojnásobek finančních prostředků než před deseti lety. Mám však pochyby, že se cokoli změní na onom počtu 25 rot a pěti letek. Cesta peněz ze státní pokladny ke konkrétním jednotkám má charakter cedníku, takže mnoho financí během ní proteče jinam.

Myslím tím systémové nastavení, které nikoliv malou část financí spotřebuje na věci zcela zbytné. Problém je, že pokud se na nějakou zbytnou věc poukáže, tak všichni potrefení křičí, že jde o marginálii. Stejně to je v politice, když se při všeobecném utahování opasek občanů za desítky miliard poukáže na čerpání financí v zákonodárných sborech, třeba na zahraniční výlety za exotikou, všichni potrefení křičí, že jde o marginálii. Ovšem v politice i v armádě jsou takových marginálií stovky a tisíce, což dohromady vytvoří nikoliv nevýznamné procento výdajů, jež by bylo možné bez problému škrtnout.

Můžete být konkrétnější?

Můžeme vzít obecný prvek, jenž se označuje jako obrácená pyramida. Tedy počty vyšších důstojníků a generálů v poměru k vojákům. Zde máme k dispozici docela přesná data, protože generály lze uvádět jmenovitě.

V září 1938, těsně před mobilizací a s mimořádnými povolanci, měla branná moc 143 generálů na 232 000 vojáků, tedy jednoho generála na asi 1600 vojáků. V červnu 1989 měla armáda 153 generálů na 200 000 vojáků, tedy jednoho generála na 1300 vojáků. V lednu 2007 jsme měli 26 generálů a jeden připadal na 935 vojáků; v lednu 2021 pak 32 generálů a jeden připadal na 870 vojáků. Dokonce i při vzniku Vládního vojska, v létě 1939, připadal generál na 1400 vojáků a všichni byli profesionálové.

K tomu jen perlička; procento politruků mezi našimi generály v letech 1989 a 2021 bylo téměř stejné.

To je vtip?

Jak jsem uvedl, u generality jde o tvrdá data, které si může ověřit každý podle jmenných seznamů a daného vojenského vysokoškolského vzdělání. Je třeba si jen uvědomit, že krycí název Vysoká vojenská pedagogická škola v Bratislavě znamená do počátku roku 1990 Vojenskou politickou akademii Klementa Gottwalda v Bratislavě, přičemž její absolventi let 1990 a 1991 tam

začínali studovat v letech 1985 až 1987. A zároveň, že každý tamní student politické ekonomie pak absolvoval jako ekonom, student marxisticko-leninské filosofie jako filosof, student vědeckého komunismu jako politolog, student stranicko-politické práce jako andragog a tak dále.

Můžete uvést ještě další marginálii, která spotřebuje část výdajů na armádu?

Třeba vojenské stejnokroje, což je dosti výrazná položka placená z vojenského rozpočtu. V roce 1938 měl voják z povolání dva stejnokroje, slavnostní a služební, jež měly navíc mnoho prvků společných. V roce 1989 měl voják z povolání tři stejnokroje, slavnostní, služební a polní, jejichž prvky byly ovšem vzájemně nezaměnitelné.

Současný voják z povolání má stejnokrojů pět. Večerní vzor 2008, vycházkový vzor 97, vycházkový letní vzor 2005, služební vzor 97 a polní, ten poslední v několika barevných maskovacích variantách. Všimněte si, že současný voják má pouze dva z pěti stejnokrojů pro výkon své práce, kdežto tři další pro mimopracovní aktivity, prostě na parádu. Poněkud drahý špás, směřující ke slavné Werichově etudě z filmu Císařův pekař. Tam generál odmítl táhnout do boje, protože mu císař Rudolf nechtěl pořídit novou část garderoby, myslím, že se jednalo o šněrovačku.

Proč máme nyní jednoho generála na téměř poloviční počet vojáků ve srovnání s rokem 1938?

Opět tady jde o zbytné věci, tentokrát v organizační struktuře armády. V roce 1938 jsme měli na Hlavním štábu a v Generálním inspektorátu celkem pět generálů. Nyní máme v Generálním štábu čtyři generály a v čele vyčleněného vojenského zpravodajství generála pátého. Takže tehdy i nyní jsme měli a máme ve srovnatelných funkcích celkem pět generálů. Ovšem v roce 1938 jim bylo podřízeno 21 divizí s možností mobilizačního navýšení na 40 divizí pozemního vojska. V současné době máme pouze dvě brigády pozemního vojska, tedy necelou divizi, přičemž ani s aktivními zálohami bychom jednu celou divizi asi nepostavili.

Takže stejný počet generálů v nejvyšších funkcích, ale efektivita ve výši několika procent. Samozřejmě, že nějaké vojenské ústředí musí existovat vždy, ať má armáda jednu či deset divizí. Ale musí být takovým způsobem přeplněno generalitou a vyššími důstojníky?

Menší armáda je obdobně rozmanitá stejně jako větší, takže lze vůbec šetřit v počtech vrcholných představitelů?

Uvedli jsme, že naše pozemní vojsko má asi 20 000 vojáků. Počátkem října 1938 měla 35. hraniční oblast ve stavu také asi 20 000 vojáků. Velel jí brigádní generál Karel Kutlvašr a měl podřízeno

pět plukovníků, ostatní důstojníci měli nižší hodnost. Takže v kritické situaci roku 1938, těsně před zahájením možných bojových akcí, velel uskupení o síle našich celých pozemních jednotek jeden generál s pěti plukovníky. V současné době, s vojenským konfliktem nikoli zcela za humny, velí našim pozemním jednotkám se srovnatelným počtem osob asi dvě desítky generálů a možná až stovka plukovníků. Je to opravdu nutné, nelze dát do tabulek hodnosti o jednu či dvě nižší?

Opět se řekne, že marginálie, ale finanční úspora by byla viditelná. Nemluvě o skutečnosti, že v roce 1938 měla mobilizovaná armáda o síle 1,25 milionu mužů generalitu se třemi hodnostními stupni, kdežto nyní má armáda o maximálním počtu 30 000 osob generalitu s hodnostními stupni čtyřmi.

Vaše interpretace je dost krutá. Na obranu dnešního velení však můžeme říci, že jeho příslušníci mají vynikající vzdělání i schopnost komunikace se zahraničními kolegy, prošli velitelskými funkcemi jak doma v míru, tak v zahraničí v podmínkách podobných válečným...

To vůbec nezpochybňuji, tedy aspoň u určité části z nich. Zůstaňme však u roku 1938 a u 35. hraniční oblasti. Generál Karel Kutlvašr měl odvelenu četou, rotu, prapor a pluk ve válečných podmínkách. Pluku

velel více než rok v bojích na sibiřské magistrále. Domluvil se německy, rusky a francouzsky, absolvoval generálský kurs ve Francii. V meziválečném období velel více než deset let brigádě a divizi. Parafrázoval bych jednoho českého politika: „Kdo ze současných generálů to má?“ Situace však není tak pozitivní, jak se jeví u nejvyššího velení, kde mají ve vzdělání a praxi asi maximum možného.

Dám příklad. Postaví se brigáda o dvou praporech, jež by šla do války. Velitelem bude brigádní generál, jeho náčelníkem štábu ze zálohy povoláný plukovník generálního štábu, oběma praporům budou velet plukovníci. Všichni čtyři se navíc velmi dobře znají ze společné služby. Mám na mysli čtyři zcela konkrétní osoby. Co tomu říkáte?

To se mi jeví jako velmi kvalitní obsazení velitelských funkcí...

Přesně tak, ovšem s několika „marginálními“ problémy. Žádný z těch čtyř nesloužil v posledních dvaceti letech přímo u vojsk. Generál studoval na Vojenské politické akademii Klementa Gottwalda, tři plukovníci mají vzdělání obdobné jako absolventi vojenské katedry. Žádný z nich nikdy nevelel ničemu většímu než četě, pokud tedy vůbec něčemu velel. Takže asi polovina důstojníků v záloze, kteří

prošli vojenskou službou v osmdesátých letech, má minimálně srovnatelné vojenské vzdělání a výrazně vyšší velitelskou praxi než tato čtveřice.

Přitom každý z těchto čtyř stratégů, kteří mohou tak maximálně zasednout ke kanastě, stál a stojí daňové poplatníky nejméně milion ročně, a poté, co odejdou mimo službu, budou stát daňové poplatníky půl milionu ročně na výsluhách až do smrti. Tedy asi 30 až 40 milionů korun za člověka, jenž může být nahrazen poručíkem, protože, kvůli absenci odborného vzdělání a velitelské praxe, jako polní velitel nic jiného dělat nezvládne. Opět přejdu ke klasice, s parafrází Jaroslava Haška: „Takových důstojníků má Armáda ČR hromadu.“

Bud'te konkrétní...

To je na vás, investigativních novinářích...

Chcete mi tvrdit, že Armáda České republiky má v činné službě generála, který nevedel ničemu většímu než četě, stejně jako nějaký „špagát“ v osmdesátých letech?

Přesně tak, a navíc není jediný. Opakuji, vyhledejte si to jmenovitě, údaje jsou k dispozici. Ani oni tři plukovníci nejsou jediní. V naší armádě došlo k odtržení hodností od praxe. Ještě v devadesátých

letech existovaly vzdělanostní a funkční standardy, které šlo obejít jen s velkou politickou tlačenkou. Dnes jde o naprosto běžnou věc.

V oné zatracované lidové armádě mohli v osmdesátých letech rychle postupovat v hodnostech snad jen politrucci a prokurátoři. Jinak nebyl nadporučík, co neodvelel četu, povýšen na kapitána. Člověk, co neodvelel rotu nebo jí podobnou funkci, nebyl majorem.

Podplukovníkem se nestal důstojník bez zkušenosti velitele praporu či podobné funkce. Plukovníkem nemohl být nikdo, kdo nezvládl velení pluku či obdobnou funkci.

Naše současná armáda má sice poněkud odlišnou strukturu, ale plukovník pozemních jednotek bez odvelelé roty a praporu, to je strašné. Jako by se primářem chirurgie stal lékař, který při operacích pouze drží háky. Vzhledem k množství takových osob ve službě to jsou velké finanční náklady, jak v platech, tak později ve výsluhách. Ovšem když se na takovou skutečnost poukáže, jde prý o pouhou marginálii. A tisíckrát „nic“ umoří i osla.

Proč jste srovnával právě roky 1938 a 1989?

Jedná se o zcela klíčové okamžiky ve vývoji našich ozbrojených sil, jejich organizace a výzbroje. V roce 1938 provedla naše branná moc předposlední krok. Po vyhlášení branné pohotovosti státu došlo k postavení válečné armády, což bylo fakticky vyvrcholení oněch téměř dvaceti let organizačních příprav a vyzbrojování. Poslední krok, obrana vlasti proti agresorovi, jí nebyl z politických důvodů povolen.

V polovině roku 1989 začala redukce Československé lidové armády zaměřená na přechod k obranné struktuře, což mělo jen v prvním roce znamenat snížení počtů bojových jednotek přibližně o desetinu. Můžeme tedy říci, že jak v roce 1938, tak v roce 1989 bylo naše vojsko v zenitu, tedy na maximálních počtech osob i výzbroje. Odhlédneme-li od jiných prvků, šlo o okamžiky maximální připravenosti, tedy o stav, k němuž, zatím aspoň rétoricky, chce dnešní armáda směřovat.

Psali jsme:

ERA v nejlepší společnosti: veletrh IDET předvedl moderní obranné technologie

„Cože, vy jezdíte na školy mluvit se studenty?!“ Úsporný balíček bořil studio. Do toho se prořekl Benda

Za nesouhlas s obrannou smlouvou s USA smrt?! Konečné a dalším hrozí zabitím

Generál Šándor: Nevíte, kdo v současné válce vítězí? Tak se podívejte na mapu

Líbil se Vám tento článek?

Nezávislost naší redakce můžete podpořit peněžitým darem v jakékoliv výši bankovním převodem na účet:

123 - 4175230287/0100

QR kód obsahuje údaje k platbě, výši částky si určete sami.

Redakci PL můžete podpořit i zakoupením předplatného.
Předplatitelům nezobrazujeme reklamy.

Jste politik? Zveřejněte bez redakčních úprav vše, co chcete.

Zaregistrujte se [ZDE](#).

Jste čtenář a chcete komunikovat se svými zastupiteli? Zaregistrujte se [ZDE](#).

reklama

Článek obsahuje štítky

[armáda](#) , [Fidler](#) , [efektivita](#) , [1938](#) , [1939](#) , [současnost](#)

autor: [Jan Rychetský](#)

FactChecking ^{BETA}

Faktická chyba ve zpravodajství? Pomozte nám ji opravit.

[Přezkoumat](#)

MUDr. Zdeněk Hřib byl položen dotaz

parkování v centru

Zkoušel jste v centru zaparkovat v garážích s větším autem? Třeba do garáží u Národního divadla je dost obtížný už jen samotný vjezd do garáží. Co vy na to?

Odpověď na tento dotaz zajímá celkem čtenářů: 10

Tato diskuse je již dostupná pouze pro [předplatitele](#).

Uživateli nejlépe hodnocený příspěvek

To i Jan Žižka..., Nezlomný , 03.06.2023 18:35:37

měl větší vojsko a jak mlatil germánce po palicách! A zas se naši zrádci i za něho a to zrádcovství se vleče až do dnes!

| 16 | 0

Další články z rubriky

21:46 Kalamitní kapitalismus. Profesor Šesták popisuje nový pojem ve světové ekonomii

Přírodní katastrofy či světové války zapříčiňují obrovské pohromy, které se však stávají spolutvůrce...

16:49 Pátá kolona, ruský troll? A co je potom pan Koudelka?

Paroubek o nechutné propagandě kolem smlouvy s USA

4:44 „Nemusí se dožít konce.“ Vážné varování vládě, která nepochopila

20:06 Zbraně posílané na Ukrajinu končí na černém trhu. A objeví se... Konečná bouchla zlostí do stolu

4:44 Profesorka Anna Hogenová: Válka se připravuje. Lže se tak jako nikdy v mém životě

14:23 V rozpočtu lze ušetřit stovky miliard. Ale přesně to Stanjura neudělá, sází se Šichtařová